

ANCHETA

CONSTRUCȚIA IDENTITĂȚII PRIN STUDIUL LIMBII ROMÂNE

Ce rol credeți că joacă astăzi limba română în construcția identității personale/ culturale/ sociale a elevilor?

Alina Isabela Alecu, Școala Gimnazială Iernut, Mureș: Consider că limba română are rol decisiv în construcția identității personale a elevilor. Indiferent că sunt vorbitori nativi sau sunt vorbitori doar ai limbii române – mă refer aici la etnici, dar și la cei care au revenit alături de părinți pe meleagurile românești fiind născuți în alte țări, ei ar trebui să-și formeze o identitate românească în vederea conviețuirii pe meleaguri românești. Cultura, în opinia mea, este formată din limbă, tradiție și formarea unor perspective coerente de idealuri. Altfel spus, să fii cult înseamnă să știi de unde vii, ce fel de prezent trăiești și încotro te îndrepți.

Ionela Andrei, Colegiul Economic „Ion Ghica”, Bacău: Am ferma convingere că limba română este principalul instrument prin care se construiește identitatea unui elev român, din punct de vedere personal, cultural, social. Limba română este vector al integrării lui sociale, este instrument al înțelegerii și al asimilării culturii naționale. Limba română, atât timp cât este limba lui maternă, îi facilitează copilului și adultului accesul la eul său profund, fiind puncte de gândurilor sale către lume cale de primire a lumii în el.

Gabriela Ariton, Colegiul „Vasile Lovinescu”, Fălticeni: Un rol esențial, întrucât „provoacă” elevii să treacă dinspre învățarea de suprafață înspre învățarea profundă. Un exemplu la care mă gândesc este materia pe care o predăm la clasa a XI-a, studiile de caz și dezbaterea pe tema identității culturale în context european.

Ana Maria Barău, Școala Gimnazială Nr. 79, București: Cel mai important rol în contextul celorlalte discipline.

Emilia Câmplean, Liceul Teoretic „Radu Maior”, Gherla, Cluj: Studiul limbii române este esențial în construcția identităților (culturale, personale etc.) a elevilor – aş afirma că e singura disciplină (+istoria) care mai e preocupată/ ar trebui să fie preocupată de construcția identității.

Sofia Dobra, Școala Gimnazială Nr. 131, București: Rolul limbii române este, evident, diminuat astăzi în construcția identității personale a elevilor care au tendința de a asimila în vocabular multe cuvinte străine, mai ales din limba engleză. De exemplu, vorbim despre opera epică la limba română, dar elevii înțeleg prin temenul *epic* sensul de „extraordinar”, „minunat” din limba engleză, promovat aberant prin fel de fel de reclame. De asemenea, profesorii nu mai ghidează și nici nu mai urmăresc lectura elevilor care citesc foarte puțin și care au puține competențe culturale.

Dan Gulea, Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Ploiești: Din cei circa 25 de milioane de vorbitori ai limbii române, aproximativ 18 milioane se raportează la contextul socio-cultural al României, trăiesc aici; vorbim astfel de mai multe tipuri de identități culturale – cel puțin trei: din România, din Republica Moldova și din diaspora. Școala românească are deci viteză diferite – și pot fi date două exemple: cel al elevului moldovean care studiază în țară, având în genere dificultăți, în perioada de început, de adaptare psiholingvistică, respectiv elevul din emigrația noastră recentă, care, atunci când trăiește „acolo”, urmează modelele de integrare ale părinților, utilizând română în context informal, iar atunci când se întoarce, adeseori continuând o școlaritate ce a fost întreruptă câțiva ani, resimte același tip de inadecvare pe care îl resimte elevul moldovean.

Rodica Ionuțăș, Liceul Național de Informatică, Arad: Pentru vorbitorul nativ, este limba „gândului”, [de aici] identitatea sa.

Daniela Epurianu, Colegiul Național „Mihai Eminescu”, Botoșani: Chiar dacă, în general, limba română a intrat, în ultimii ani, într-o formă de criză, de „discreditare” oarecum în raport cu studiul englezei (și spun asta pentru că tot mai des elevi de toate nivelurile îmi pun întrebarea cum se exprimă asta sau cealaltă în română, căci lor le e mai la îndemână noțiunea din engleză), totuși constat că ea are încă un

rol esențial în construcția identitară, la toate cele trei palieri indicate. Discursul unui elev cu competențe lingvistice ridicate încă impune respect în ochii colegilor săi, devine o marcă a recunoașterii originalității în tratarea conținuturilor, devine model pentru cei care aspiră să se depășească pe ei însăși. Elevii încă se corectează între ei, sunt mândri când știu să le explice altora (inclusiv părinților care mai gresesc) de ce e greșit sau cum e corect. Corectitudinea în exprimare și scriere este un criteriu al aprecierii, chiar dacă interesul general pentru „a se scutura” de unele greșeli de scriere și de rostire e încă sub nivelul optim. Poate, în acest sens, ca semnal, punctajele pentru redactare în teze de bacalaureat, au crescut semnificativ.

Camelia Giambașu, Școala Gimnazială Nr. 67, București: Limba română, ca limbă maternă, are un rol foarte important în construirea identității personale/ culturale/ sociale a elevilor". Este limba în care exprimăm stări, sentimente. Cuvântul „dor” este specific limbii noastre. Gramatica ne influențează modul de gândire. Pentru minorități, altul este cazul. Pentru elevii străini (și pentru românii aflați în străinătate), tot aşa, rol minim.

Ramona Jitaru, Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Bacău: Limba și-a pierdut din rolul în construcția națiunii. Limba a devenit (mai ales în ultimul an, prin discursuri publice) un topoz al circului mediatic.

Ramona Mocanu, Colegiul Național „Vasile Alecsandri”, Bacău: Cred că are un rol esențial, doar că nu este conștientizat de majoritatea vorbitorilor/elevilor. Pe de altă parte, „romgleza” a pătruns în toate straturile socioprofesionale, iar în rândul tinerilor/elevilor a devenit regulă și cu greu mai poate fi combătută această tendință.

Daniela Păduraru, Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare”, Botoșani: Limba română are un rol important și hotărător; cuvântul poate fi constructiv și distructiv.

Dan Florin Pop, masterand, Facultatea de Litere, UBB: Limba română are astăzi un rol deosebit de important în construcția și afirmarea identității. Limba română este dovada existenței poporului român. În consecință, rolul ei este acela de a le reaminti tuturor vorbitorilor ei locul din care fac parte. Dacă România ar fi o casă, pământul pe care stă această casă este limba română. Asta trebuie să le transmitem!

Mihaela Popa, Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”, Cluj-Napoca: Limba are, pentru orice vorbitor, un rol identitar, formându-i și consolidându-i conștiința apartenenței la un ethos pe care îl reprezintă. Cu toate acestea, limba este reflectată în *Programă* ca mijloc de comunicare, nu neapărat ca modalitate de a vehicula valori. Materna ar trebui să fie un reper permanent al tuturor competențelor și domeniilor, ilustrând rolul ei integrator. Acestea ar putea fi: limbă și comunicare (în loc de elemente de construcție a comunicării), limbă și cultură (în loc de elemente de interculturalitate), limbă și literatură (în loc de lectură sau redactare etc.).

Rodica Mariana Popescu, Colegiul Național de Informatică „Carmen Sylva”, Petroșani: Are un rol foarte important și programele ar trebui să accentueze mai mult acest rol.

Mihaela Rotaru, Școala Gimnazială Chinteni: Desigur că limba română (+literatura română) are un rol major în construcția identității personale, culturale și sociale a elevilor în primul rând pentru că este un instrument de reprezentare a lumii exterioare și interioare și un instrument de comunicare, apoi pentru că limba este cipul unic de identificare a unui popor printre popoare.

Georgiana Sârbu, Colegiul Național de Informatică „Tudor Vianu”, București: *Limba noastră cea de toate zilele.* Identitatea culturală nu este un concept care ar trebui să cadă numai pe umerii școlii. Ea, identitatea culturală, este construită de la primul cântec de leagăn susurat copilului care gângurește la sănătate la mentalitățile pe care familia le inoculează (voit sau nu). Să nu uităm niciodată că individul este produsul mediului, că acțiunile lui sunt determinate de contextul (social, istoric, economic etc.) în care trăiește, iar primul mediu este familia. Tot aici, în sănătatea acesteia, va învăța să vorbească, iar limba este factorul inițial care va coagula identitatea lui culturală. Dar mediul îi va impune valorile. Dacă pentru cei mai mulți dintre noi, a vorbi corect este un deziderat impus și celor mai mici membri ai familiei, cu care exersăm sănătatea la epuizare pronunția corectă a unor cuvinte, în primii ani de viață, pentru lumea rurală, de exemplu, respectarea normelor lingvistice nu e o prioritate. Pentru un individ de la periferia societății sau dintr-o zonă în care educația nu este o țintă, important e să pună pe masă hrana cea de toate zilele, nu să îi explice copilului ca verbul *a avea*, la modul conjunctiv, este *să aibă*, nu să *aibe* sau *să aive*. Altele sunt prioritățile lui. De aceea, școala va produce un soc pentru copil. Nu îl va rupe de valorile

familiei, dar va încerca să îi modeleze niște percepții, va dărâma niște zei – părinții – („Cum adică? Mama mea nu vorbește corect? Dar mama zice totdeauna că *se merită*. Nu există *se merită?*!”). Așadar, limba este fundația identității culturale. De aceea, studiul ei în gimnaziu e esențial. Este foarte greu să încerci să corectezi în liceu ceea ce a fost clădit deja în gimnaziu. Evident că poți să vii cu un DOOM2 la fiecare oră de română și să scrii pe tablă câte un cuvânt. Sau să le intercalezi în orele de literatură. Azi „Ștefan Gheorghidiu suferă, crezând că îl înșală nevasta [nu că îl înșeală, accentuezi tu, ca un profesor sărguincios]”, mâine „Otilia și Felix nu se aşază la masă [aşază, nu aşeză, insiști tu, făcând o poză la pagina din DOOM2, trimițând-o pe grupul de wapp al clasei, pentru că tehnologia trebuie să ne fie un aliat ☺]. Sau să termini fiecare oră cu o pildă/ o zicală/ un proverb pe care să le asoci ezi cu o formă verbală corectă. De exemplu: Mi-ar plăcea (nu mi-ar place!!!): „Ce ţie nu-ți place, altuia nu-i face”.

Pe de altă parte, adevărata problemă se naște în clipa în care elevul nu mai vede în limbă un element identitar care trebuie respectat. Limba devine un factor de care, de fapt, încearcă să se debaraseze, să se scutăre, așa cum te scuturi de o scamă care te deranjează, care îți stirbește din demnitate. Am în minte imaginea elevilor care vor să plece din țară, să studieze în străinătate. Pe care nu-i interesează, de exemplu, ce calificativ vor obține pentru competențele lingvistice, la finalizarea anilor de liceu. Mulți din acești elevi nu vor elemente care să-i individualizeze, se tem că identitatea culturală afișată ar putea să le afecteze traseul evoluției școlare sau cariera. Deci limba e recunoscută ca aspect identitar, dar nu unul care ar trebui respectat, mai ales în contextul plecării. Ei muncesc să obțină un certificat care să ateste nivelul B2 sau C1 pentru engleză sau germană, nu sunt interesați de mediu/avansat/experimentat de pe hârtiuță care conțină competențele lingvistice referitoare la limba română. Importantă e, pentru mulți liceeni, cunoașterea limbii în care vor studia și care va deveni noul lor leagăn, pe care îl vor adopta și care, în final, îl va adopta, dezideratul suprem fiind traiul câștigat în țara în care au studiat, nu în care au crescut.

Evident, ceea ce expun în paragraful de mai sus reprezintă doar o felie din învățământul românesc, dar am început să o monitorizez încă din primul an de liceu, când elevul știe deja că trebuie să dea din coate pentru participarea la olimpiade naționale sau internaționale, urmărindu-și interesul pentru a construi un dosar solid, care i-ar putea aduce o bursă la o facultate de prestigiu. Acestea e doar un portret din sutele de chipuri ale elevului român. Din nefericire, cred că limba nu mai reprezintă un factor identitar atât de important, fiind alterat mai ales de mediu, de lumea în care trăim. Exprimarea corectă, respectând norme de ortografie, a ajuns să fie urmărită doar de elevii din gimnaziu, care vor să ocupe unul dintre locurile oferite de liceele bune.

Georgeta Stanciu, Școala Gimnazială „Episcop Dionisie Romano”, Buzău: Limba română are un rol esențial, vorbitorii îl consideră *un dat*, fără prea multă analiză.

Liliana Zaharia-Lakatos, Școala Gimnazială Dumitrița, Budacu de Sus, Bistrița-Năsăud: Limba română are cel mai important rol deoarece reprezintă baza pentru celelalte discipline. Lexicul, capacitatea de înțelegere, de rezumare și de analiză a textului este formată la limba română.

În ce măsură limba română este un element identitar recunoscut și respectat astăzi? Au devenit alte elemente mai puternice?

Alina Isabela Alecu: Limba română ar trebui să constituie elementul fundamental identitar al omului care se consideră român. Din păcate, este recunoscut, dar nu suficient respectat astăzi. Mulți consideră că poți căpăta direct o identitate europeană sau aspiră direct spre aceasta, neglijând faptul că identitatea românească este un element constitutiv al identității europene. Suntem europeni prin naștere, nu cerând favoruri sau acceptarea celorlalți. Poate orgoliul de a fi pe placul altora să pună în umbră identitatea personală, românească.

Ionela Andrei: Neîndoilenic, limba română este un element identitar recunoscut. Nu este și respectat, și acest lucru se vede în felul tot mai neglijent în care se vorbește românește. Se ignoră reguli elementare de acord, de ortografie etc., semn al „căderii libere” a respectului față de limbă și față de noi însine. Nu cred că au devenit mai puternice alte elemente identitare. Cred că din ce în ce mai mulți sunt cei care refuză identitatea însăși de român. Mă gândesc cu tristețe că se va ajunge la o Românie fără români.

Gabriela Ariton: Este limba română un element identitar recunoscut și respectat astăzi prin multiplele „ferestre deschise” la care îi provocăm pe elevi la disciplina noastră.

Ana Maria Barău: Nu este respectat și nici recunoscut. Cred că școala, în ansamblu, nu face nimic în acest sens.

Emilia Câmpean: Eu cred că este un element identitar recunoscut, dar e greu de respectat.

Sofia Dobra: Limba română este recunoscută ca element identitar, dar este greu de apreciat cât de respectat este astăzi, fiindcă sunt alte elemente sociale mult mai apreciate. Lipsa de respect față de utilizarea corectă a limbii române, vorbite, dar mai ales scrise, la persoane publice se propagă rapid în rândul tinerilor care nu mai simt nevoie și nu mai văd necesitatea de folosi corect limba maternă atât timp cât se poate evoluă și fără cunoașterea acesteia.

Daniela Epurianu: În mai mică măsură ca în generația mea. Da, mimetismul la argoul de specialitate anglofil din orice preocupare/castă este o condiție sine qua non a integrării/acceptării. Ar părea că am redevenit cosmopoliti, însă îmi rezerv părerea că avem o doză mai conștientă de snobism.

Camelia Giambașu: Se repetă întrebarea anterioară, oarecum. Se cere și se impune de sus respectarea limbii române. Studiem literatura națională. Facem trimiteri spre alte limbi. În ce măsură se respectă [asta] în școlile cu predare în limba maghiară, în școlile private internaționale? Mă depășește subiectul în această privință.

Dan Gulea: În contextul deopotrivă european și globalizant, limba, aşadar și limba română, este un element identitar recunoscut. Respectul față de limbă se manifestă prin folosirea ei corectă; introducerea unor teste practice de limbă română la nivel administrativ, aşa cum s-a mai propus (cu condiția să fie accurate), poate să fie relevant pentru societatea noastră.

Rodica Ionuțăș: Chiar dacă nu se recunoaște, limba română este un element identitar.

Ramona Jitaru: Cred că formarea unor baterii de scriitori de literatură pentru copii (antologia ANPRO+) va reface o verigă: plăcerea povestirii. Textele românești pentru elevii mici lipseau, aşa că ei se refugiau în alte limbi, dar am speranță ca acest lucru să se diminueze. De asemenea, refugiul în film/internet și „romgleza” sunt influențate de o conjunctură internațională.

Ramona Mocanu: Cred că limba română este recunoscută ca un element identitar în mare măsură, dar nu și respectat, fapt reflectat în amestecul barbarismelor în limbajul cotidian al celor mai mulți vorbitori. Consider că un mare aport la această stare de fapt îl are mass-media. Din păcate, cred că o mare valoare ca element identitar au căpătat comportamentul social și atitudinea românilor din străinătate, care devin stigmatizate.

Daniela Păduraru: În mare măsură, este cartea de vizită a individului; poartă multiple valori.

Dan Florin Pop: Aspectul limbii române ca element identitar este subminat, subordonat în ultimele decenii de nevoia unei vieți mai bune. Altfel spus, din cauza lipsurilor materiale și a proastei gestionări a resurselor naționale, românul care pleacă din țară în căutarea unui trai mai bun nu își pune problema identității, a apartenenței la neam și la patrie. De cele mai multe ori, Tânărul român se simte trădat și înșelat de România. Aceste sentimente îl determină să nu recunoască faptul că este român și să-l facă reticent la a vorbi românește. Pericolul este deja aici și este rezultatul unei profunde dezamăgiri.

Mihaela Popa: Cu o perspectivă asupra lumii nefundamentată axiologic, cu o scară de valori mereu supusă interogării, societatea actuală nu are cum să aproximeze sau să resimtă respectul față de limba română. Elementul de nouitate este stabilirea Zilei Limbii Române, eveniment care nu și-a găsit încă formatul și scopul. Altădată, se vorbea chiar de iubire față de limba română, idee care mai trăiește numai în citate de genul: *Limba română este patria mea, Limba română este la ea acasă o împărăteasă aleasă* etc. Persoanele publice neglijeză aspectul că pot deveni modele, iar presa, în loc să cultive limba, este un puternic factor distorsionant. Propunerea de a înființa poliția lingvistică nu mi s-a părut niciodată deplasată, poate titulatura pare ușor forțată. Dar măcar persoanele publice, ziariștii, politicienii și, de ce nu, profesorii ar trebui să intre sub incidență unor legi speciale dacă încalcă normele exprimării literare. Suntem aşa cum vorbim.

Mihaela Rotaru: Limba română este un element identitar, dar, din nefericire, necunoscut și nerespectat la adevarata valoare, pentru că, privită în contextul globalizării, pierde teren în fața altor limbi („moderne”). Studiul său nu mai este la fel de atractiv, pentru că i se încearcă găsirea unei utilități imediate pe piața educației „modernizate” și instituționalizate la nivel european/ internațional.

Georgeta Stanciu: Limba română rămâne un element identitar recunoscut, dar care poate constrânge, nefind o limbă de circulație internațională.

Liliana Zaharia-Lakatos: Din nefericire, presiunea mediului, asaltul mijloacelor electronice, decăderea sistemelor valorice, desconsiderarea rolului școlii în cazul familiilor cu probleme, fluctuația (nu numai internațională, ci și internă) sunt doar câteva dintre amenințările cele mai importante.

Cum vă raportați la modul în care se studiază limba (fonetica, lexicul, morfo-sintaxa, ortografia, ortoepia) în școală?

Alina Isabela Alecu: Predarea limbii române la orele mele o doresc a fi în mod real, conștient și cu finalitate. Mă bucură finalul orelor în care elevii mei recunosc deschis că „au învățat ceva” sau că au aflat ceva nou. Aici văd eu finalitatea. Sunt conștientă în fiecare moment de posibilele implicații asupra formării lor ca viitori cetățeni. Încerc să le sădesc noțiunile pe care le transmit pentru ca în final acestea să nască răspunsuri, dar și alte întrebări. Nu predau separat noțiunile, ci încerc să le dovedesc că acestea formează „un tot”, adică limba română vorbită curat, corect și simplu. Să folosim limba română pentru a comunica sincer, deschis, pentru a ne face înțeleși.

Ionela Andrei: La nivelul liceal, unde sunt profesor, nu sunt cuprinse în programă decât f. f. puține elemente de limbă română. Astfel eu, ca profesor, dar și elevii însăși, resimțim nevoia de a repeta/ relua/ învăța/re-învăța anumite elemente de fonetică, morfologie etc. Așa că îmi încep în mod regulat orele cu un „moment ortografic” în care le propun elevilor exersarea unui aspect de limbă care le ridică, lor sau altora, probleme. Adeseori, punctul de plecare al „momentului” de limbă vorbită/scrisă corect îl reprezintă mass-media sau rețelele de socializare. Funcționează fără greș!

Gabriela Ariton: Predând la liceu, îmi aleg săptămânal acele „momente de lectură”, „momente ortografice” la începutul și la finalul orelor de curs, momente menite „să corecteze” analfabetismul funcțional. (Predau la un liceu cu profil tehnologic).

Ana Maria Barău: Prea academic, prea formal, fonetica – irrelevant; lexicul – prea puțin; morfosintaxa – academic, teoretic; ortografia și ortoepia – prea puține ore, nesemnificative.

Emilia Câmplean: Radical. Am propus și au fost aprobată (predau la liceu) două cursuri opționale de gramatică/ limbă română (a. Gramatica practică a limbii române. Vocabular. Fonetică. Morfologie; b. Gramatica practică a limbii române. Sintaxa propoziției și a frazei. Stilistică. Discurs).

Sofia Dobra: Din păcate, limba se predă în școală încă destul de tradițional și elementele de nouitate se asimilează foarte greu. Poate că ar trebui pus un accent mai mare pe greșeli tipice, pe corectarea exprimării orale și scrise. Actuala programă școlară este destul de inconsecventă în așezarea conceptelor care duce la ruperea legăturii logice dintre diferitele aspecte abordate. De exemplu, definirea prepoziției se face doar după studierea atributului, ceea ce duce la o înțelegere parțială a acestei părți de vorbire, fiindcă în mod total nejustificat complementul este abordat mai târziu. Sau programa cere studierea conjuncțiilor coordonatoare fără amintirea conjuncțiilor subordonatoare fără de care nu se poate învăța cu adevărat fraza. Se studiază prea puțin lexicul, abordându-se probleme grele cum sunt omonimele și cuvintele polisemantice la clase prea mici pentru a înțelege diferența dintre ele, pe când derivarea, mult mai simplă, este dusă la o clasă mare. S-a renunțat la subiectivă și predicativă, mult mai frecvente decât construcțiile condiționale, concesive sau consecutive, care presupun pe lângă propozițiile respective și circumstanțiale corespunzătoare care sunt destul de rare în limba română. Se poate observa că la clasele a V-a și a VI-a programa este mai aerisită la limbă, dar este încărcată excesiv la clasele terminale ale gimnaziului, pentru că multe dintre noțiunile care în trecut se predau chiar la ciclul primar ajung să se studieze în aceste clase. Au apărut tot la clasele a VII-a și a VIII-a noțiuni noi care fac dificilă predarea în numărul de ore alocate. Se mai adaugă și încărcătura de la literatură unde se cere un număr prea mare de texte.

Daniela Epurianu: Mă revoltă încă renunțarea la studiul sistematic al limbii române, cel puțin la profilul uman în liceu. Consider o nedreptate și un mare viciu al sistemului să aplic teste de admitere la facultăți, cu probleme de o mare finețe, după o lipsă deplină a disciplinei din școală, la vîrstă la care elevul e mult mai capabil să înțeleagă în profunzime mecanismele limbii. În rest, încep să reflectez mai atent la propunerea renunțării la principiul concentric.

Camelia Giambașu: În școală studiez un text la nivel literar și lingvistic, integrăm limba în studiul textului literar. De exemplu, analiza fonetică e urmată de interpretarea efectelor literare (de exemplu, semnificația aliterației/asonanței).

Dan Gulea: În școală, limba se studiază conform programelor școlare; după ce în gimnaziu se pune accent îndeosebi pe o teorie generală, la liceu abordarea este diferită, studiul limbii fiind mai degrabă periferic; o dovedă: termenul de „comunicare” ce a apărut cu insistență, la un moment dat, chiar în denumirea disciplinei („limba, comunicare și literatură română”) și în diferite contexte instituționale – un termen redundant în ansamblul preocupărilor educaționale.

Rodica Ionuțăș: Ar trebui mai multă aplicație decât teoretizare.

Ramona Jitaru: Încă nu îmi este foarte clar structurat în minte cum și la ce conținuturi ale gramaticii tradiționale trebuie să renunț. M-a ajutat mult, în acest sens, intervenția dnei profesoare Rodica Zafiu [la Simpozionul Național de Didactică, 26-28 octombrie 2018, Cluj-Napoca]. Dar lucrurile nu sunt încă destul de clare.

Ramona Mocanu: Din păcate, la liceu, toate acestea sunt restrânsă ca studiu individual, ceea ce îi face pe elevi să piardă contactul cu ele, prin lipsă de exercițiu, mai ales dacă profesorul nu le actualizează permanent în predarea literaturii. Personal, încerc să nu le pierd din vedere niciodată.

Daniela Păduraru: Noțiunile respective sunt studiate riguroz, ar trebui o atenție aparte acordată ortografiei și ortoepiei.

Mihaela Popa: Dintre toate compartimentele limbii, consider necesar un accent asupra vocabularului. Este compartimentul care sincronizează limba ca organism viu cu realitatea, cu celelalte limbi, cu nouitatea etc. Apreciez că s-a încercat, în *Programa nouă*, o jalonare mai eficientă a conținuturilor gramaticale, dar la clasele de început să fi accentuat tocmai vocabularul: formarea cuvintelor, relațiile dintre cuvinte, mijloacele de îmbogățire etc. Unele sunt dislocate spre clasa a VII-a și chiar a VIII-a. Derivarea, compunerea nu ar fi trebuit să lipsească din programa de clasa a V-a. De asemenea, s-a făcut o greșală similară cu neologisme. În stăpânirea oricărei limbi, se pune accent pe vocabular. Este fundamental învățării oricărei limbi. De exemplu, vocabularul culturii: Ce înseamnă *cultură*? ce este *interculturalitatea*? Am constatat cu uimire că elevii de clasa a V-a de abia pot pronunța cuvântul *interculturalitate*, supralicitat în manuale.

Dan Florin Pop: Este foarte important pentru elevi să învețe să-și argumenteze răspunsurile. La fel de important este să scrie corect românește. Până în clasa a VI-a ar fi frumos să-i învățăm respectul, omenia, bunătatea. Din clasa a VII-a, odată cu maturizarea creierului, gramatica și celelalte elemente de limbă pot fi predate complet și coerent.

Rodica Mariana Popescu: la nivel de liceu este o criză de limbă. Sugerăm să fie introduse pentru continuitate și în programa de liceu.

Mihaela Rotaru: În ceea ce privește studiul limbii, se insistă mult pe formalism, pe şablonane de analiză, pe detalii teoretice împovărătoare, pe o învățare seacă, desprinsă din universul real al elevului. Ca să nu mai adaug tendințele unor profesori de a preda elemente controversate, de a-i pune pe elevi să înghită pagini extraordinar de plăcitor de abstrakte într-o dorință de a le da elevilor totul. Și totuși nu se fac dascălii vinovați conștient, ci cad într-o capcană a cantității, în detrimentul calității și al trezirii interesului.

Georgeta Stanciu: Se studiază corect, integrat.

Liliana Zaharia-Lakatos: Programa fixează conținuturile. Felul cum o aplic reprezintă capacitatea mea de a face copilul să înțeleagă. Profesoara mea de română din gimnaziu nu a vorbit, în 4 ani, măcar o clipă despre politică, deși eram în comunism, ci ne-a învățat să visăm în limba română.

Ce soluții credeți că sunt potrivite pentru studiul limbii române în contextul actual?

Alina Isabela Alecu: Soluția pe care o văd este cea pe care încerc să o aplic la fiecare oră: „puțin și bun, nu mult și prost”. Să învețe copilul elemente de bază pe care să le repetăm până le descoperim necesitatea și utilitatea, ca în final să le aplicăm conștient. Să avem timp mai mult în a descoperi „sufletul” unui text, și nu atât elementele tehnice folosite în realizarea lui. Să ascultăm implicațiile textului asupra elevului, nu să-i insuflăm noi deschiderile. Deci să-i arătăm doar fereastra și el să-o deschidă. Așa cum poate și cum crede.

Ionela Andrei: Este imperios necesară introducerea la nivel liceal a unor ore de limbă română. Și exercițiile-joc, la orice nivel, fac învățarea activă și-i eliberează pe elevi de presiune.

Gabriela Ariton: Toate soluțiile menite să contribuie la acea *nevoie de integritate* care le înglobează pe toate celelalte, din decalogul lui Solomon Marcus.

Ana Maria Barău: Aș vrea să se insiste mult mai mult asupra ortografiei, să fie la examen (la a VIII-a și a XII-a) o probă ca atare, să se reintroducă *obligatoriu* în lecție momentul ortografic, să se studieze și la liceu limba (3+1) ora de limba română.

Emilia Câmporean: Cea în care elevii aleg (de bunăvoie) cursuri optionale de gramatică (aplicată; teste de la diferite instituții care solicită gramatica la admitere); curriculumul la decizia școlii poate reprezenta o soluție potrivită predării limbii române, elevii alegând să participe activ la acestea. Predau la un liceu teoretic, în care mulți elevi își doresc cariere militare, iar cursurile de gramatică vin în întâmpinarea lor. Participarea și implicarea lor e asumată, conștientă.

Sofia Dobra: Soluțiile vin, paradoxal, din aspectele extralingvistice. Promovarea în spațiul public a unor persoane care să știe bine limba română, creșterea exigenței față de felul în care este utilizată limba română în mediul academic indiferent de profil, respectarea unei exprimări corecte și elegante în mass media vor duce la respectul față de limba română. Apoi, școala trebuie să crească exigența asupra felului în care arată lucrările oferite elevilor, manuale și auxiliare, pline, uneori, de greșeli de ortografie, de exprimare. Poate și o schimbare în planurile-cadru prin oferirea unei ore de studiu al limbii române la liceu și creșterea numărului de ore de limbă română în general, fiindcă este un nonsens să vorbim de competență identitară, dar, în același timp, să scădem numărul de ore de limbă maternă, aşa cum s-a întâmplat la noi. Ar trebui, de asemenea, îmbunătățită pregătirea inițială a cadrelor didactice și să se asigure un sistem eficient de pregătire continuă.

Camelia Giambăsu: Mai puțină teorie, mai mult caracter practic, mai multă ortografie, mai puțină terminologie. Explicarea să fie mai aproape de logică (precum în manualele vechi, date de exemplu și de dna prof. Zafiu).

Dan Gulea: O coordonare administrativă adecvată, printr-o serie de programe care ar aduce, de pildă, scriitorii în școală, în mod consecvent, cu atenția specifică acordată calității și valorii recunoscute. Și nu doar în școlile centrale sau în cele de la oraș – un program cu adevărat național, pentru întreaga curriculă. În plus, aplicarea reală a codului de etică (ce interzice meditațiile contra cost cu elevii de la propria clasă) ar putea schimba foarte multe – și nu doar în modul în care se studiază limba română în școală.

Rodica Ionuțăș: Cât mai mult lucru pe text și geneză de text.

Ramona Jitaru: În legătură directă cu răspunsul meu anterior cred că se impun formări profesionale în acest sens. De asemenea, materialele de pe piață nu lămuresc cum e bine să lucrăm la clase, nu se definește nici nivelul mediu, și nici cel al excelenței.

Ramona Mocanu: a. Literația să fie făcută în mod asumat de profesorii de la toate disciplinele, nu doar de cei de limba română. b. Să se abordeze texte mai atractive pentru elevi (prin literalizarea programei). c. Să se realizeze o predare integrată a conceptelor în sensul transdisciplinarității (prin armonizarea programelor, măcar la disciplinele umaniste).

Daniela Păduraru: Predarea în echipă (limba română – limba română, limba română – alte discipline).

Mihaela Popa: Soluția este integrarea limbii și a literaturii. Orice context de comunicare trebuie investit drept context cultural și context al dezvoltării personale.

Rodica Mariana Popescu: Am experimentat metoda proiectelor de creație literară (CAEN, CAER) timp de 10 ani și a dat roade bogate. Experiența proiectelor Erasmus+ a convins elevii să se întoarcă la patriotismul cultural, literar și istoric, prin cercetare și studiu aprofundat. Rezultatele, produsele sunt promovate la nivel european, am părăsit anonimatul!

Mihaela Rotaru: Sugerez realizări schematice care, de fapt, să se constituie ca reprezentări mintale ale unui sistem normativ ce nu trebuie abandonat pentru că pare prea greu, ci, din contră, explorat; și apoi exerciții simple (prin formularea conținutului, nu prin exigență), atractive, care să faciliteze sedimentarea informațiilor; să se renunțe la abordări exhaustive și la învățarea unor noțiuni controversate, dincolo de programă.

Georgeta Stanciu: Să se identifice mai accentuat variantele limbii materne: cu exemple, cu analize, astfel ca elevul să constatăze mai bine *registrele de comunicare* și să facă, eventual, un transfer adecvat în funcție de context.

Liliana Zaharia-Lakatos: În primul rând, regândirea relațiilor disciplinei și a finalităților ei. Elevii fac 10 clase obligatorii, dar avem analfabetism funcțional. Programele nu sunt sincronizate – la limba engleză se discută noțiuni pe care la română le facem mult mai târziu.